

AINAVAS ANALĪZE

Lokālpārveidojuma teritorijai un tās izpētes teritorijai

Izstrādātājs: SIA „METRUM”, reģ. Nr.40003388748, Ģertrūdes iela 47-3, Rīga, LV-1011
Ainavu arhitekts – Laura Hrisanfova.

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	2
1. NOVĒRTĒŠANAS METODES UN PAMATOJUMS	2
2. AINAVU Telpas Lokālplānojuma teritorijā un tā izpētes zonā	6
2.1. AINAVU Telpas	7
2.2. Saglabājami/vērtīgi skati	11
3. Saglabājamās vērtības	14
3.1. Lineālās struktūras	14
3.2. Apbūves struktūra	15
3.3. Apbūves siluets	17
3.4. Ainavas elementi – ēkas un vertikālie akcenti	19
3.5. Atsevišķi koki, to grupas	20
4. Novērtējums un secinājumi	21
5. Rekomendācijas	22

IEVADS

Lokālpārvaldības izstrāde zemesgabaliem Līgatnē, Pilsoņu ielā 1 (kad. apz. 4211 002 0004 un 4211 006 0026) uzsākta pamatojoties uz Cēsu novada domes 2022. gada 6. oktobra lēmumu Nr. 579 "Par lokālpārvaldības izstrādi Līgatnes papīrfabrikas teritorijai, Pilsoņu ielā 1, Līgatnē, grozot teritorijas plānojumu" (ar 2023. gada 23. marta grozījumiem).

Ainavas novērtējums lokālpārvaldības teritorijai un izpētes teritorijai veikts, ņemot vērā teritorijas novietojumu: teritorija atrodas Gaujas Nacionālā parkā, kultūrvēsturiskajā zonā un dabas lieguma zonā (Gaujas Nacionālais parks), teritorija ietilpst Valsts nozīmes kultūras pieminekļi "Līgatnes papīrfabrikas ciemata vēsturiskais centrs" (valsts aizsardzības Nr.7427), kā arī daļēji Valsts nozīmes arheoloģiskā pieminekļa "Līgatnes pilskalns" (valsts aizsardzības Nr.485) aizsardzības zonā.

Apkāmes un teritorijas attīstības vēsturiskais apraksts, iekļaujot publiski pieejamās vēsturiskās kartes, plānus un fotogrāfijas, kā arī esošās izmantošanas un izmantošanas aprobežojumu apraksts iekļauts lokālpārvaldības "Teritorijas pašreizējās izmantošanas apraksts un teritorijas attīstības priekšnosacījumi" apraksta daļā.

1. NOVĒRTĒŠANAS METODES, IZPĒTES PAMATOJUMS

Ietekme uz ainavu, jo īpaši tās vizuālajiem aspektiem, ir viens no svarīgākajiem jautājumiem, kam tiek pievērsta uzmanība jebkuras teritorijas attīstības procesā. Saskaņā ar ainavu konversiju ainava nozīmē teritoriju tādā nozīmē, kā to uztver cilvēki, un kas ir izveidojusies dabas un/vai cilvēku darbības un mijiedarbības rezultātā. Līgatnes papīrfabrikas veidošanās aizsākusies jau 19.gs. beigās, vietas izvēlei ir bijusi būtiska nozīmē, lai tā kļūtu par tajā laikā jaudīgu papīra ražotni un veicinātu arī ainavas izmaiņas šajā apkārtnē.

Teritorijas izpēte veikta apsekojot teritoriju dabā, veicot fotofiksācijas, ka arī pētot vēsturiskās kartes un citus materiālus, plānošanas dokumentus, kā arī Gaujas Nacionālā parka dabas aizsardzības plānu.

Izvērtējuma procesā ir veikta:

- teritorijas apsekošana dabā – teritorija apsekota kājām, saulainā dienā 2023.gada 14.jūnijā;
- veikta vēsturisko karšu un materiālu izpēte, plānošanas dokumentu izpēte;
- izdalītas ainavu telpas, kas raksturo teritorijas atsevišķas daļas, vērtīgie skatu punkti;
- noteiktas saglabājamās ainavas vērtības, kas iekļaujas teritorijas attīstības risinājumos.

Līgatnes papīrfabrika ir iekļauta arī starp 50 Latvijas ainavu dārgumiem. Lai mudinātu ikvienu palūkoties uz ainavām laika ritumā un kopīgi apzinātu Latvijas ainavu dārgumus, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija sadarbībā ar plānošanas reģioniem un Latvijas Nacionālo bibliotēku Latvijas valsts simtgades programmas ietvaros īsteno aktivitāti "Dāvāna Latvijai – elektroniska ainavu dārgumu krātuve "Latvijas ainavu dārgumi vakar, šodien, rīt". Jaunizveidotā elektroniskā krātuve ir paplašinājums Latvijas Nacionālās bibliotēkas digitālās bibliotēkas kolekcijai "Zudusī Latvija". Kopā ar Latvijas iedzīvotājiem un ainavu ekspertu padomi šīs aktivitātes laikā ir atlasīti 50 Latvijas ainavu dārgumi. Katru no pieciem Latvijas plānošanas reģioniem

raksturo 10 ainavu dārgumi. Kā viens no Vidzemes plānošanas reģiona 10 ainavu dārgumiem, ir iekļauta arī Lokālpārvaldes teritorijā esošā Līgatnes papīrfabrika.

Līgatnes papīrfabrika atrodas Nacionālās nozīmes augstvērtīgā ainavu telpā – Gaujas senlejas ainavu telpa, kas liek ar daudz lielāku pietāti pieiet pie šīs teritorijas risinājumiem. Ņemot vērā augstāk minēto, teritorijas atrašanās Gaujas senlejas ainavā, jānorāda, ka Gaujas senlejas ainava ir iekļauta Latvijas kultūras kanonā. Ainavu sadaļa ir Latvijas kultūras kanona jaunākais papildinājums, kas citu nozaru vērtībām pievienots 2021.gadā. Gaujas senlejas ainava ir starp tām astoņām kanoniskām ainavām, kas reprezentē Latvijas skaistumu un daudzveidību, kas veidojušies dabas apstākļu un cilvēku mijiedarbībā.

Līgatnes ielejas ainavu telpas raksturu nosaka upes senleja ar stāvām vai terasētām senlejas nogāzēm, kas apaugušas ar priežu, priežu – egļu, vietām ar platlapju mežaudzēm. Raksturīgi ierobežoti skati, vai arī šauras skatu perspektīvas pa gultni, tomēr ainava ir daudzveidīga un dinamiska, jo saskatāma no ceļiem, kas iet paralēli ielejai. Ielejā vai tās tuvumā atrodas tādi vizuāli augstvērtīgi ainavu elementi, kā Ķempju dzirnavas un Jaunķempju muiža.

Līgatnes pilsētas urbanizētā ainavas telpa ir unikāla ar savu ainavu daudzveidību un izteikti krāšņo reljefu. Pilsētas ainavisko savdabību veido Gaujas un Līgatnes upes ielejas reljefs un stāvie krasti ar smilšakmens atsegumiem. Gaujas senleja ar priežu mežu apaugušām nogāzēm un virspalu terasēm ir pieskaitāma pie Latvijas unikālākajām ainavām. Ainavas vizuālo vērtību paaugstina senlejas morfoloģija (plašums un dziļums), daudzās sāņgravas, Devona noguluma smilšakmens un māla atsegumi. Pilsētas teritorijā var izdalīt vairākas ainavu telpas. Gaujas senlejas ainavu telpa aizņem praktiski visu pilsētas teritoriju, izņemot pašu tās D daļu, kuru veido Līgatnes senlejas ainavu telpa. Ielejās atrodas tādi vizuāli augstvērtīgi ainavu elementi kā Lustūzis un Ānfabrikas klintis. Kā unikālu ainavu teritorija Līgatnes pilsētā ir izdalīts Līgatnes pilsētas vēsturisko centrs (vēsturiskais fabrikas ēkas apbūves komplekss - Līgatnes papīrfabrika, dzīvojamo rindu māju komplekss).

Ainaviski nozīmīgās teritorijas ir reģiona nozīmes ainaviskās teritorijas, ko raksturo augsta estētiskā un kultūrvēsturiskā kvalitāte un kuru ilgtermiņa mērķis ir saglabāt un nostiprināt Vidzemes ainavas daudzveidību un savdabību.

Līgatnes novada teritorijas plānojumā 2012.-2023.gadam (turpmāk tekstā – Līgatnes TP) kā ainaviski vērtīgā teritorija ir izdalīta Gaujas senlejas ainavu telpa un Līgatnes ielejas ainavu telpa. Ņemot vērā, ka lielākā daļa no šīm teritorijām atrodas Gaujas nacionālā parka teritorijā, tad to apsaimniekošanā jāņem vērā Gaujas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, kā arī prasības, kas noteiktas Līgatnes TP Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos (turpmāk tekstā – TIAN), piemēram, TIAN apakšpunktā 6.4.2. noteikts *“Elektroapgādes tīkliem un būvēm nodrošina ērtu un drošu apkalpošanas iespēju. Brīvstāvošiem objektiem (transformatoru apakšstacijām, sadales punktiem u.c.) jāiekļaujas pilsētvidē un ainavā”* un 10.2. nodaļā *“Prasības ainavu saglabāšanai”* ir noteiktas prasības Gaujas senlejas ainavu telpas un Līgatnes ielejas ainavu telpas saglabāšanai. Iekļauti punkti, kas norāda, ka nav pieļaujama ainaviski nozīmīgu skatu punktu aizsegšana, kā arī *“lokālpārvaldes, detālplānojumos un būvprojektos ir jānosaka prasības ainaviski vērtīgajās teritorijās paredzēt skatu vietas, transporta stāvlaukumus, saglabāt publisku pieeju Gaujai un Līgatnes upei, un paredzēt nepieciešamo labiekārtojumu, kā arī tūrisma infrastruktūras objektu izvietojumu”*. Lai saglabātu izdalītās vērtīgās ainavu telpas Būvvalde var pieprasīt būvniecības ierosinātajam būvprojekta ietvaros veikt ainavas analīzi, kā arī Būvvalde ir tiesīga nodot būvniecības ieceri sabiedriskai apspriešanai.

Lokālpārvaldības teritorija atrodas Gaujas nacionālā parka kultūrvēsturiskajā zonā un dabas lieguma zonā. Gaujas nacionālajam parkam ir izstrādāts Dabas aizsardzības plāns un Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

Teritorija ir daļa no Valsts aizsargājamā kultūras pieminekļa "Līgatnes papīrfabrikas ciemata vēsturiskais centrs (7427)", uz kuru attiecas likums "Par kultūras pieminekļu aizsardzību", kā arī 2022.gadā Cēsu novada pašvaldības apstiprinātas "Vadlīnijas Līgatnes papīrfabrikas vēsturisko koka dzīvojamo ēku saglabāšanai, atjaunošanai un pārbūvei".

Līgatnes TP teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos (turpmāk tekstā – TIAN) iekļautas prasības gan valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu aizsardzībai, gan novada nozīmes kultūrvēsturisko objektu saglabāšanai. Attiecībā uz Valsts nozīmes kultūras pieminekļiem ir noteikts:

TIAN 10.3.3. apakšpunktā ir noteikts: *"Kultūras pieminekli drīkst izmantot kultūras, izglītības, zinātnes, tūrisma, saimnieciskiem vai citiem mērķiem tā, lai tiktu saglabāts kultūras piemineklis un kultūrvēsturiskā vide kultūras pieminekļa teritorijā un tā aizsardzības zonā."* Minētais punkts tiek ievērots arī šī lokālpārvaldības izstrādē.

TIAN 10.3.5. apakšpunktā ir noteikts: *"Arheoloģisko pieminekļu teritorijās nav pieļaujama jaunu ēku būvniecība, kā arī ceļu, karjeru un ūdenstilpju izveide."* Minētais aprobežojums pēc būtības ir noteikts stingrāks, nekā to nosaka Aizsargjoslu likuma 38.pants "Aprobežojumi aizsargjoslās (aizsardzības zonās) ap kultūras pieminekļiem", kā arī neatbilst noteiktajiem Aizsardzības zonas uzturēšanas režīma noteikumiem.

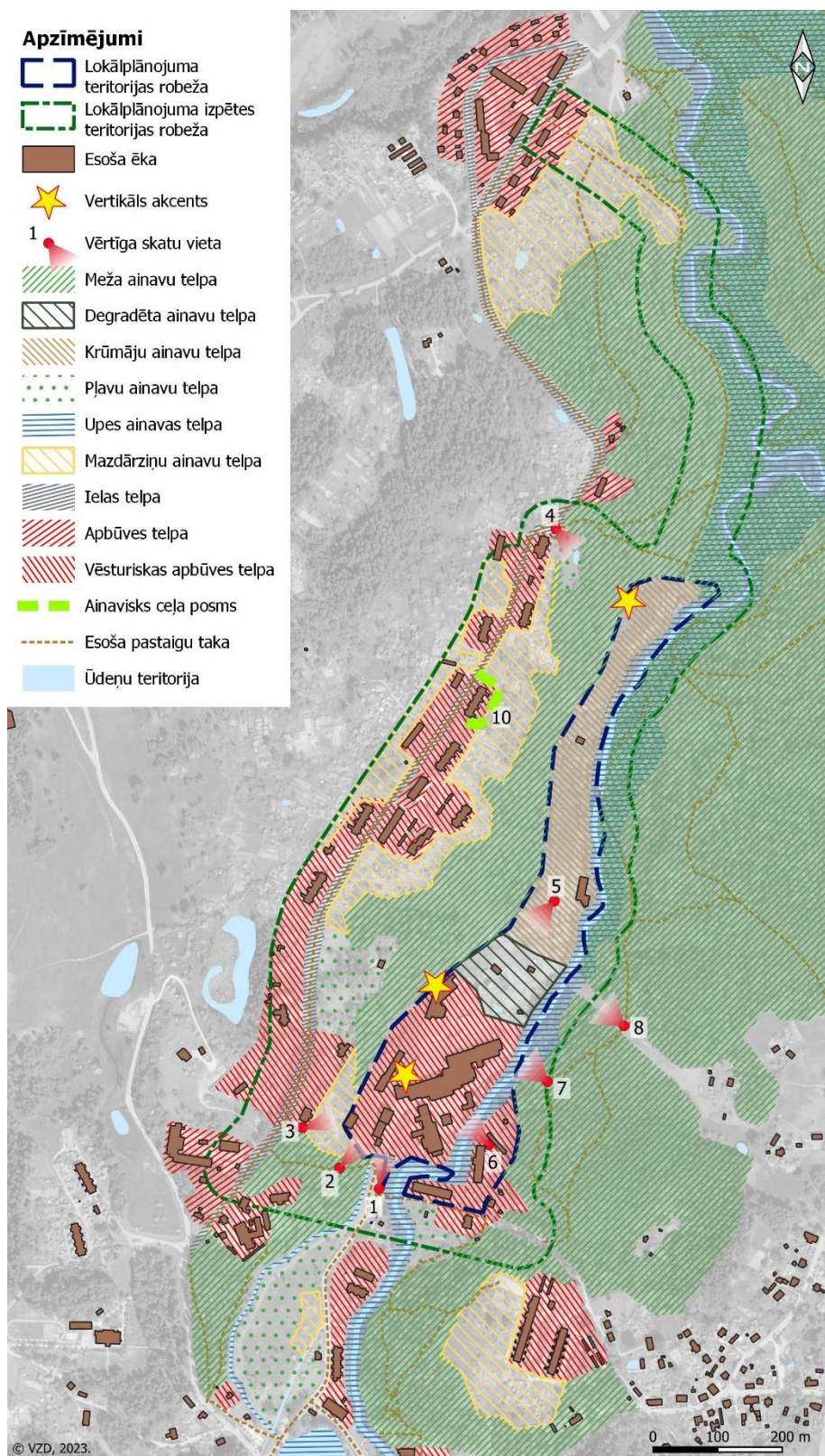
TIAN 10.3.8. apakšpunktā ir noteikts: *"Ēku kurām zudusi kultūrvēsturiskā vērtība, nojaukšanas atļaujas saņemšanai nepieciešams Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas saskaņojums. Tās īpašniekam vai valdītājam jāiesniedz kompetentu speciālistu izstrādātu vēsturiskās un arhitektoniskās izpētes materiālu, kā arī detalizētu atzinumu par ēkas konstrukciju tehnisko stāvokli."* Minētais nosacījums tiek ievērots un netiks grozīts līdz ar šī lokālpārvaldības spēkā stāšanos.

1.attēls. Līgatnes papīrfabrika 20.gadsimta sākums. Avots: zudusilatvija.lv

Vēsturiskās kartes, attēli (piem., skatīt 1. attēlu) un plāni sniedz iespēju novērtēt teritorijas izmaiņas ilgākā laika periodā. Lokālpārplānojuma izstrādes procesā īpaša nozīme pievērsta vēsturiskajām kartēm, attēliem kas atspoguļota lokālpārplānojuma pašreizējās situācijas apraksta daļā, līdz ar to ainavu novērtējumā netiek atkārtoti aprakstīta un izvērtēta.

2. AINAVU TELPAS LOKĀLPLĀNOJUMA TERITORIJĀ UN TĀ IZPĒTES ZONĀ

2.attēls. Lokālplānojuma un izpētes teritorijas ainavu telpas, vērtīgie skatu punkti un teritorijas akcenti.

2.1. AINAVU TELPAS

Izdalītas šādas ainavu telpas:

Ainavu telpa

Līgatnes papīrfabrika vēsturiskā dzīvojamā apbūves telpa (vēsturiskās apbūves telpa)

Apbūves telpa

Meža ainavu telpa

Ainavu telpas raksturojums

Tā iekļauj Līgatnes papīrfabrikas vēsturisko koka dzīvojamās ēkas (dzīvojamās rindu ēkas) ar priekšdārziem. Apbūve veidojusies 19.gadsimta beigās/ 20.gs. sākumā. Apbūvi raksturo apjoms, jumta formas, izmantojamie materiāli, ēku izvietojums. Šāda tipa apbūve raksturīga vairākās vietās: Rīgas kalnā, Skolas kalnā, Remdenkalnā, Plučkalnā un Sprinģu kalnā, Zaķu salā.

Tā ietver apbūvi, kas veidojusies 20.gadsimta otrā pusē un ēkas nav kultūrvēsturiski vērtīgas, piemēram, angāri, daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas.

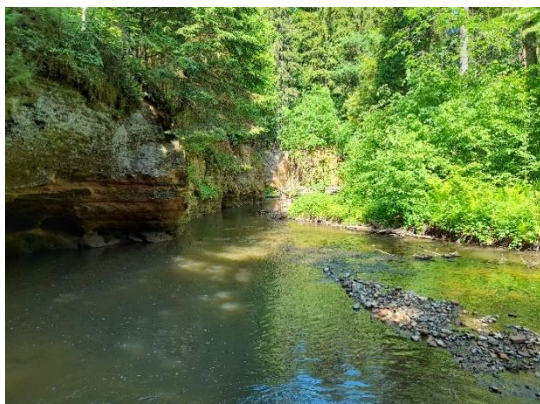
Kā mežu ainavu telpa izdalīta lielākais Līgatnes ielejā esošais mežs. Līgatnes upes krastu un stihiski izveidoto taku tīklojuma optimizēšana Līgatnē antropogēnās slodzes mazināšanai.

Mazdārziņu/dārzu ainavu telpa

Vietējai sabiedrībai nozīmīga uzturēšanas un laika pavadīšanas vietas. Veidojusies pie dzīvojamās apbūves, veidojot atsevišķu raksturu un struktūru vietai.

Līgatnes upes ainavu telpa

Upe ar tās krastiem un atsegumiem: 8210 *karbonātisku pamatiežu atsegumi* GNP visvairāk sastopami Gaujas pieteku krastos, īpaši pie Līgatnes upes

Plavu ainavu telpa

Pļavas, kas atrodas Līgatnes upes krastos, Gaujas ielas malā, ik pa brīdim atverot atklātas telpas, kur paveras tālāki skati uz teritoriju.

Ielu ainavu telpa

Ainavu telpu pārklājas arī ar citām ainavu telpām. Tās veido galvenās ielas, kas šķērso izpētes teritoriju. Tās robežas veido apbūves (ēku fasādes), koki, krūmu grupas, kas gan funkcionāli, gan vizuāli nodala vienu telpu no otras. Gaujas ielas ainavu telpai piemīt īpaša vērtība, ņemot vērā uz tās esošās kultūrvēsturiskās ēkas.

Inženiertīklu ainavu telpa

Ainavu telpa, ko veido elektrolīnija ar aizsargjoslu, līnijas veida pārrāvumu meža telpā, paver tālākus skatus, bet vienlaicīgi sagriež dabisko ainavu, radot taisnu šai vietai neraksturīgu līniju dabā.

Degradēta ainavu telpa

Telpa, kurā saglabājušās attīrīšanas iekārtu daļas, pārveidota zemsedze un ir dažādi vidi degradējoši elementi.

Krūmāju ainavu telpa

Ainavu telpa šobrīd neizmantotajā lokālpārplānojuma teritorijā, kur lielākoties ir saauguši krūmi, vietām redzamas ēku drupas, pamati, vai citi būvju elementi, kas saglabājušies no Līgatnes papīrfabrikas darbības laika.

Izdalītās ainavu telpas raksturo Lokālpārplānojuma teritorijas un tās apkārtējās (izpētes) teritorijas ainavu. Atsevišķas ainavu telpas ir vērtīgas, tās veido pamatu kopējai struktūrai un piešķir vērtību: vēsturiskās apbūves ainavu telpa, ielas telpa, Līgatnes upes ainavu telpa, meža ainavu telpa, plavu ainavu telpa, mazdārziņu ainavu telpa. Šīs ir telpas, kuras būtu jā saglabā un jāveicina to proporciju, vērtību un rakstura saglabāšana kopējā Līgatnes ainavtelpā, jo tās ir veidojušās cilvēku un dabas mijiedarbībā. Vēsturiskās apbūves ainavu telpas raksturs var veidot pamatu Lokālpārplānojuma teritorijas Z daļas attīstībai: krūmāju ainavas telpas pārveidei, jaunas apbūves attīstībai.

Atsevišķas ainavu telpas radušās cilvēku bezdarbībā, sociāloekonomisko, politisko darbību rezultātā, ļaujot “dabai pašai uzņemt vadošo lomu”, vietām atklājot atsevišķas laika liecības, kas saglabājušās krūmajos un upes krastos.

2.2. SAGLABĀJAMI/VĒRTĪGI SKATI

Īpaši vērtīgās skatu vietas:

Nr.	Skata fotofiksācija	Apraksts
1.		Skats no Brīvības ielas uz Līgatnes papīrfabrikas iebraucamo daļu (vārtu teritoriju). Saglabājams apbūves siluets.

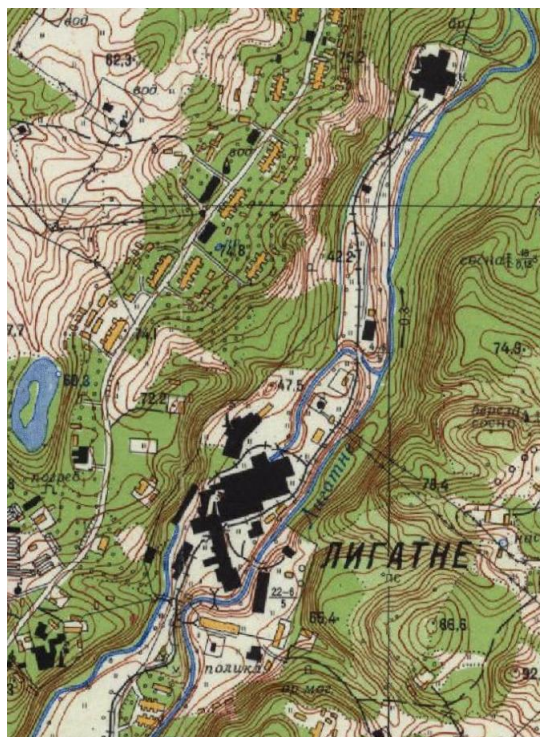
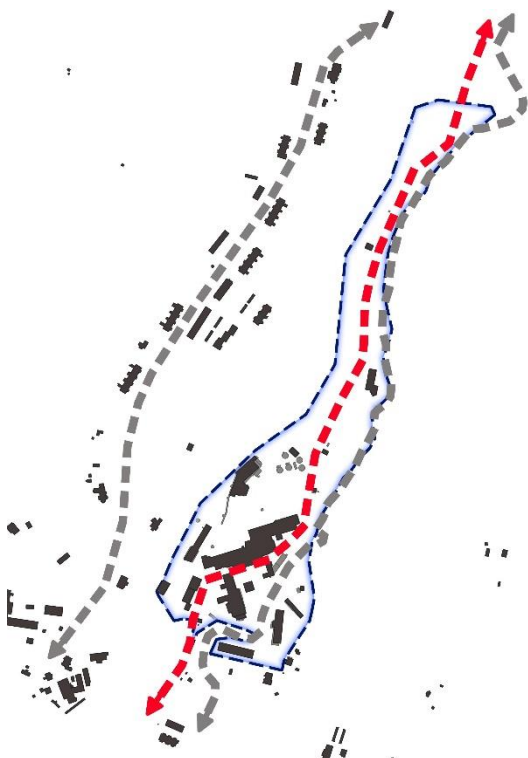
2.		Skats no Parka ielas uz Lokālpārplānojuma teritoriju. Skatā redzama vecākā Līgatnes papīrfabrikas ēka un arī Līgatnes papīrfabrikas skursteņi.
3.		Skats Lokālpārplānojuma teritorijas virzienā no Gaujas ielas 6 iebraucamā ceļa. Tālumā redzams viens no Līgatnes papīrfabrikas skursteņiem.
4.		Skats no laukuma Gaujas ielā pie viesnīcas "Zaļais Lācis". Paveras skats uz otru Līgatnes upes ielejas krastu. Bezlapu periodā varētu būt redzams skurstenis.

5.		Skats no Lokālpārplānojuma teritorijas virzienā uz Līgatnes bijušo papīrfabriku. Skats integrējams jaunveidojamā ielu tīklā, veidojot ielas jauno trasi pret šo skatu.
6.		Skats no Pilsoņu ielas 1 uz Līgatnes papīrfabrikas ēkām. Bezlapu periodā un ejot tuvāk pa tiltu paveras skats uz vēsturiskajām ēkām un skursteņiem.
7.		Skats no Līgatnes upes labā krasta uz Līgatnes papīrfabriku. Skats saglabājams. Skats attēlots arī vēsturiskās pastkartēs un fotogrāfijās, un atspoguļo ainavas izmaiņas laikā.

8.		Skats no pastaigu takas Līgatnes upes labajā krastā virzienā uz Gaujas ielu. Ņemot vērā, ka skata atvērums veido inženiertīklu koridoru (elektrolīnija ar aizsargjoslu), tad šajā skatā ir saskatāma Lokālpārplānojuma teritorijas Z daļa.
9.		Skats no ainaviska ceļa posma (iekšējie ceļi vēsturiskās apbūves telpā). Ieejot vēsturiskās apbūves telpā paveras skats pār upes ieleju tālumā. Saglabājama mazdārziņu telpa, tajā neizvietojot siltumnīcas vai citas būves, kas potenciāli var aizsegāt tālos skatus.

3. SAGLABĀJAMĀS VĒRTĪBAS

3.1. Lineārās struktūras

3.attēls. Ainavtelpā veidojušās dabas un cilvēka radītās lineārās struktūras (Līgatnes upe, Gaujas iela, vēsturiskā dzelzceļa līnija) .

4.attēls. 1955-1991.gada karte. Avots: Latvijas Nacionālās bibliotēkas karte

Analizējot izpētes teritoriju tika sacienāts, ka lokālpārplānojuma teritorija atrodas vietā starp Līgatni raksturojošajām lineārām struktūrām - "līnijām": Līgatnes upi , tās ieleju ar raksturīgo reljefu un Gaujas ielu. Līgatnes upe ir dabas veidota vērtība, bet Gaujas iela un tās apbūve ir veidojusies līdz ar Līgatnes pilsētas un papīrfabrikas attīstību, kas šodien kļuvusi arī par kultūrvēsturisku vērtību, kas raksturo kādu laika posmu ar īpašu apbūvi, kas saglabājusies līdz mūsdienām un ir raksturīga tikai šai apkārtnē.

Arī bijusī šaursliežu dzelzceļa līnija lokālpārplānojuma teritorijā (kas nav saglabājusies līdz mūsdienām), kanālu un lietuvu ūdeņu novadīšanas sistēma atspoguļo sava veida paralēlās līnijas, kas viena otru papildina un iekļaujas esošā un vēsturiskā ainavas struktūrā.

Vēsturiskā ceļa atjaunošana un jaunas ielas veidošana papildina esošās lineārās struktūras, kā arī veido tādu kā "atblāzmu" Gaujas ielai, vienlaicīgi iezīmējot vēsturisko transporta tīklu lokālpārplānojuma teritorijā.

3.2. Apbūves struktūra

5. attēls. Vēsturiskās strādnieku koka ēkas.

6. attēls. Skats uz Gaujas ielas telpu ar vēsturiskajām strādnieku koka ēkām.

7., 8. attēls. Vēsturisko koka ēku apbūves struktūra.

Vēsturisko Līgatnes papīrfabrikas strādnieku koka ēku būvniecības laika periods ir 19.gadsimta 90.gadi un 20.gadsimta sākums. Strādnieku dzīvojamās koka ēkas bija būvētas pēc viena projekta. Līgatnē ir uzbūvētas šādas 22 rindu mājas. Katrā mājas pusē ir seši līdz astoņi dzīvokļi. 19.gadsimta beigās papīrfabrikas īpašnieks bija Vilhelms Mencendorfs, kura vadībā arī uzbūvēja ciematu strādniekiem. Mērķis, lai ciemats būtu pašpietiekams, lai strādniekiem būtu patīkama vide, kurā dzīvot un strādāt. Katram dzīvoklim bija arī savs puķu un sakņu dārziņš. Pie mājām bija arī atsevišķi šķūnīši malkai un turpat netālu katram sava sausā tualete. Šī apbūves struktūra

ir saglabājusies, un vēl aizvien raksturo lokālpārvaldības teritorijas apkārtni: koka strādnieku mājas izvietotas uz katra no Līgatnes kalniem – Rīgas kalna, Skolas kalna, Remdenkalna, Plučkalna un Sprinģu kalna, kā arī Zaķu salā (kur tika uzceltas pirmās strādnieku rindu mājas). Nozīmīgi un Latvijā unikāli ir arī iedzīvotāju veidotie pagrabi, kas tika izrakti smilšakmens klinšu sienās veidojot mākslīgas alas. Daudziem, kas saglabājušies līdz mūsdienām, vairs nav funkcionāla nozīme, bet tie ir kļuvuši par nozīmīgu par dabas vērtību un dzīvesvietu sīkspārņiem, un ir raksturīgi tikai šai Latvijas daļas ainavai.

2022.gadā Cēsu novada pašvaldības domes sēdē apstiprinātas vadlīnijas Līgatnes papīrfabrikas vēsturisko koka dzīvojamo ēku saglabāšanai, atjaunošanai un pārbūvei. Vadlīnijas izstrādātas ar mērķi veicināt valsts nozīmes pilsētībūvnieciskā pieminekļa Līgatnes papīrfabrikas ciemata vēsturiskais centrs teritorijā esošo vēsturisko strādnieku dzīvojamo rindu ēku vienota vizuālā tēla saglabāšanu. Izstrādātās vadlīnijas attiecas uz Līgatnes papīrfabrikas vēsturiskajām koka dzīvojamajām ēkām: Rīgas ielā 1, Rīgas ielā 3, Rīgas ielā 5, Pilsoņu ielā 4, Pilsoņu ielā 6, Kalnu ielā 2, Kalnu ielā 4, Brīvības ielā 1, Brīvības ielā 3, Brīvības ielā 5, Gaujas ielā 9, Gaujas ielā 11, Gaujas ielā 12, Gaujas ielā 15, Gaujas ielā 17, Gaujas ielā 14, Gaujas ielā 16, Gaujas ielā 18, Gaujas ielā 20. (<https://buvinzenierusavieniba.lv/izstradatas-vadlinijas-ligatnes-papirfabrikas-koka-apbuves-saglabasanai>).

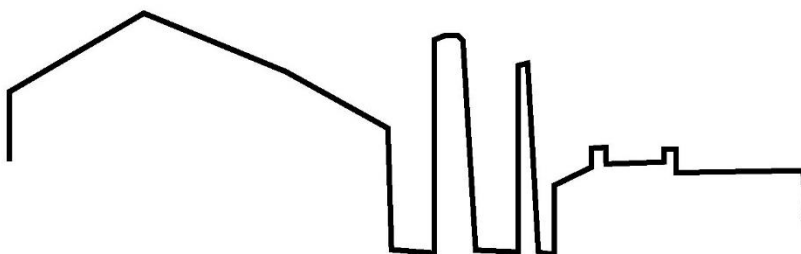
Vadlīnijās noteiktas vērtības, kas saglabājamās Valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekli, kas attiecināmas uz augstāk minētajām ēkām:

- panorāma, siluets, ielu ainava, kas nosaka ēku apjomu;
- jumtu ainava – nosaka jumta formu, iesegumu;
- raksturīgo tradicionālo materiālu lietojums – sienu apdare, logi, durvis;
- apbūves elementu vēsturiskā patina, autentiskums – labākais autentiskuma saglabāšanas veids ir ēku un to elementu konservācija un restaurācija. Nolietoto detaļu nomaina pieļaujama izņēmuma gadījumos, kad nav iespējams saglabāt autentiskās detaļas, un veicama kopējot nomaināmo detaļu.

3.3. Apbūves siluets

9. attēls. Skats no Brīvības ielas uz Līgatnes papīrfabriku.

10. attēls. Saglabājamais siluets

Vērtība: vēsturiski saglabājies kopējais siluets. Ēku pārbūves rezultātā jā saglabā galvenās ēku proporcijas, silueta līnijas, krāsu palete. Nozīme arī priekšplānā esošajiem kokiem. Teritorijā pēc iespējas saglabājami esoši, lieli koki.

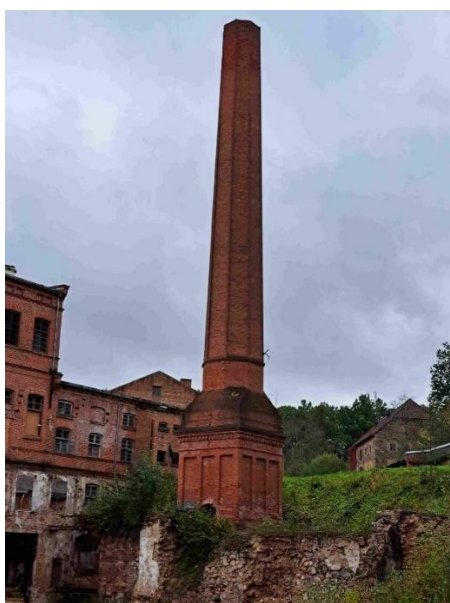
11. attēls. Skats no lokālpārplānojuma teritorijas uz esošo vertikālo akcentu – skursteni.

12. attēls. Saglabājamais siluets.

Galvenā skata vērtība ir kopējais siluets. Priekšplānā var veidot jaunu apbūvi, bet neaizsedzot skatu uz Skursteni. Veidojot apbūvi šajā teritorijā, vēlams izstrādāt apbūves vizualizācijas, pārbaudot kā jaunā ēka iekļaujas saglabājamo būvapjomu struktūrā. Jauveidojamās ielas trase izvietota tā, lai akcentētu šo skatu jaunveidojamās ielas telpā.

3.4. Ainavas elementi – ēkas un vertikālie akcenti

13. -16. attēls. Esošie skursteņi un Administratīvā ēka.

Esošā apbūve veido laika liecību, kas radīja izmaiņas lokālplānojuma un tās apkārtnes ainavā, radot kultūrvēsturiski nozīmīgu vietu. Liela daļa ēkas ir iekļautas valsts nozīmes pilsētbūvniecības pieminekļa Nr. 7427 “Līgatnes papīrfabrikas ciemata vēsturiskais centrs” sastāvā. Plašāku aprakstu par ēku stāvokli un vērtību skatīt paskaidrojuma raksta 1.pielikumā “Ēku sākotnējā kultūrvēsturiskā izpēte”. Šo ēku un atsevišķo vertikālo akcentu saglabāšana, atjaunošana un integrēšana Lokālplānojuma teritorijas attīstībā ir šīs teritorijas attīstības pievienotā vērtība, kas atstās ietekmi ne tikai uz kopējo ainavu, bet arī uz cilvēku uztveri un Līgatnes attīstību nākotnē.

3.5. Atsevišķi koki, to grupas

17.-22.attēls. Koku izpētes zona un saglabājamie koki.

Lokālpārvaldības teritorijā ir saglabājušies atsevišķi lieli koki, piemēram, *Tilia*, kas turpmākā attīstības procesā jārespektē un jāsaglabā. Attīstot lokālpārvaldības teritorijas Z daļu, pirms būvniecības vēlams veikt koku izpēti un veikt veco koku apkopi (skatīt koku izpētes zonu).

Ieteicams izvērtēt arī vecās ābeles un citus dekoratīvos stādījumus (piem., tūjas), to stāvkli un iespēju robežās tos saglabāt, iekļaujot kopējā plānotās apbūves un stādījumu struktūrā. Plānotā apbūve un iela jāizvieto tā, lai neskartu lielos kokus un atsevišķus dekoratīvos stādījumus, kas saglabājušies no Līgatnes papīrfabrikas 20.gs. labiekārtojuma.

4. NOVĒRTĒJUMS UN SECINĀJUMI

Veicot ainavas izpēti Līgatnes papīrfabrikas teritorijai un izpētes teritorijai (apskatīta plašāka teritorija, nekā tā ir noteikta lokālpārvaldības darba uzdevumā), ir veikta ainavas esošo (saglabāto) vērtību apzināšana, iekļaujot priekšlikumus lokālpārvaldības nosacījumiem un risinājumiem, teritorijas turpmākai saglabāšanai un attīstībai.

Teritorijas izpēte parāda tās ainavas izmaiņas laikā, ko ietekmējuši sociāli ekonomiskie procesi teritorijā, un ko veicinājusi teritorijas novietne. Būtisku nozīmi kopējā pilsētas ainavā ir atstājuši arī strādnieku ēku būvniecība ainavā un cilvēku ikdienas vajadzības, kas parāda atsevišķu cilvēku un to darbības ietekmi, un kā to idejas var mainīt veselas teritorijas raksturu, piešķirot tai unikalitāti un identitāti.

Ainavas novērtējuma ietvaros ir noteiktas vērtības, kas ir saglabājušās laika gaitā un ir nozīmīgs resurss Lokālpārvaldības teritorijas veiksmīgai attīstībai.

Ainavā esoši elementi un to struktūra ir noteikuši teritorijas apbūves vēsturiskās struktūras, kas respektējamas arī turpmākā teritorijas veidošanā.

Ņemot vērā teritorijas atrašanos dabas aizsargājamā teritorijā, kas ir viena no Latvijas vērtīgākajām ainavām: nacionālas nozīmes ainavām, tad teritorijā papildus jāievēro nosacījumi, kas attiecas gan uz dabas vērtību aizsardzību un saglabāšanu, gan kultūras pieminekļu aizsardzību un saglabāšanu.

5. REKOMENDĀCIJAS

Ņemot vērā Lokālpārvaldības teritorijas novietojumu un vēsturisko attīstību, būtiski ir respektēt un saglabāt tās vērtības, kas nav mainījušās laika gaitā un saglabājušas savu unikalitāti: apbūves struktūra, vēsturisko koka ēku arhitektūra, proporcijas, mērogs, akcenti un apbūves siluets, kas mijiedarbojas ar dabas ainavu, un veido savstarpējo sinerģiju nezaudējot savu identitāti un raksturu. Tikai saglabājot apkārtnē raksturīgās vērtības, Lokālpārvaldības teritorija var saglabāt tās unikalitāti un tai jau piešķirto vērtību: Vidzemes plānošanas reģiona viens no 10 ainavas dārgumiem.

Attīstot teritoriju vēlams saglabāt augstāk minētos siluetus no noteiktiem skatu punktiem. Attīstot jauno ielu, to veidot tā, lai saglabātu un akcentētu skatus uz esošajiem vertikālajiem akcentiem, kā arī respektējot teritorijā esošos lielos kokus. Attīstot apbūvi teritorijas Z daļā, jāveic koku novērtējums, pēc iespējas saglabājot vērtīgos kokus. Plānotā jaunā apbūve izvietojama respektējot gan teritorijā esošos vērtīgos kokus, gan reljefu, gan dažādus vēsturiskās apbūves elementus.

Veidojot jaunu apbūvi teritorijā, neveidot jaunus vertikālos akcentus, bet saglabāt esošos un akcentēt to esamību teritorijā. Jaunu apbūvi veidot, ņemot vērā esošās apbūves proporcijas, mērogu, materiālus un krāsu paleti.

Plānotajai dzīvojamai un publiskajai apbūvei veidot sasauci ar vēsturisko apbūvi, respektējot tās apjomu, proporcijas, jumta slīpumus un materiālus, bet vienlaicīgi veidojot mūsdienīgu arhitektūru un radot mūsdienu cilvēkam atbilstošu ēku funkcionalitāti.

Teritorijas ārtelpā saglabāt plašos laukumus un uzlabot Līgatnes upes pieejamību, saglabājot iespēju piekļūt arī teritorijas dabas vērtībām: pagrabalām, kas ir daļa no teritoriju un tās apkārtni raksturojošiem elementiem.

Tikai respektējot dabas ainavas un cilvēka mijiedarbībā radītās ainavas vērtības, var radīt vietu ar pievienoto vērtību, kura piesaista cilvēkus, un ievēro Jaunā Eiropas "Bauhaus" principus: estētika, ilgtspēja, iekļautība, nodrošinot risinājumu iekļaušanos apkārtējā ainavā, dabā balstītu risinājumu un universālā dizaina principu ievērošanu.